

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Právní skutečnosti I. Právní jednání – pojmové znaky, výklad, vady právních jednání.

**Mgr. Bc. Štefan Reháč, LL.M.
Olomouc, 25. 10. 2021**

Obsah přednášky

Témata:

- právní skutečnosti
- právní jednání
 - pojem
 - znaky právního jednání
 - výklad právního jednání
 - vady právního jednání

Právní skutečnosti

- vznik občanskoprávních vztahů se děje na základě právních skutečností
- jedná se o skutečnosti, s nimiž právní řád spojuje vznik, změnu nebo zánik práv a povinností
- ve výjimečných případech je právní skutečností sám zákon
- právní skutečnosti se dělí na:
 - závislé na lidské vůli
 - nezávislé na lidské vůli

Právní skutečnosti

Právní skutečnosti závislé na lidské vůli:

- právní jednání
- protiprávní jednání
- konstitutivní rozhodnutí orgánu veřejné moci
- zhotovení věci a vytvoření díla (přikázání pohledávky soudem)

Právní skutečnosti

Právní skutečnosti nezávislé na lidské vůli:

- právní události
- protiprávní stavy

Právní jednání

- upraveno v § 545 a násl. OZ
 - **„Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.“**
- právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům a zákonu
- právní jednání může být:
 - konáním
 - opomenutím
- dále může jít o výslovné jednání, případně jiný způsob, který nevzbuzuje pochybnost o tom, co jednající chtěl projevit

Pojmové znaky právního jednání

Pojmové znaky:

- projev vůle
- adresnost projevu vůle (zaměření na vznik, změnu či zánik práv a povinností)
- apropace právním řádem

Projev vůle směřuje k právním následkům, které s takovým jednáním právní řád spojuje.

Podmínky právního jednání

- **upraveno v § 548 odst. 1 OZ:**
 - *„Vznik, změnu nebo zánik práv lze vázat na splnění podmínky. Je-li zánik práva nebo povinnosti vázán na nemožnou podmínku, nepřihlíží se k ní.“*
- **typy podmínek:**
 - odkládací (závisí na jejím splnění, zda právní následky nastanou)
 - rozvazovací (závisí na jejím splnění, zda právní následky pominou)

Zdánlivé právní jednání

- upraveno v § 551 a násl. OZ
- zdánlivost – pojem
- zákon stanovuje tři případy, v nichž se jedná o zdánlivé právní jednání:
 - 1) chybí-li vůle jednající osoby
 - 2) nebyla-li zjevně projevena vážná vůle
 - 3) nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit obsah právního jednání ani výkladem
- ke zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží (pokud si strany projev vůle vyjasní, nepřihlíží se k vadě a hledí se, jako by tu jednání bylo od počátku)

Výklad právních jednání

- upraveno v § 555 a násl. OZ
- právní jednání **se posuzuje podle obsahu**
 - nezáleží na tom, jak je pojmenováno či jak je označeno
- právní jednání vyjádřené slovy nebo jinak **se posuzuje podle úmyslu jednajícího:**
 - úmysl byl **druhé straně znám**, anebo
 - druhá strana **musela o úmyslu vědět**
- nelze-li úmysl zjistit, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen

Výklad právních jednání

- při výkladu právních jednání **se přihlédne:**
 - k praxi zavedené mezi stranami v právním styku
 - k tomu, co předcházelo právnímu jednání
 - k tomu, jak strany daly následně najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přiřkládají

Forma právních jednání

- **libovolná:**
 - není-li to v rozporu se zákonem
 - není-li to v rozporu s ujednáním mezi stranami
- **dle zákona:**
 - **písemná forma:** při zřizování či převádění, změně či zrušení věcného práva k nemovité věci
 - projevy více osob na téže listině
 - podpis jednajícího – nutný k platnosti právního jednání učiněného písemně

Právní jednání vůči nepřítomné osobě

- právní jednání působí od okamžiku, kdy jí projev vůle **dojde**
 - zmaří-li druhá strana vědomě dojití, platí, že řádně došel
- právní jednání působí od okamžiku, kdy projev vůle dojde **zákonnému zástupci/opatrovníkovi** osoby, která není plně svéprávná
 - pokud právní jednání sleduje jen právní výhodu, působí od okamžiku, kdy je učiněno vůči této osobě

Právní jednání vůči nepřítomné osobě

- **§ 572 OZ:** „Osoba jednající v písemné formě, může svůj projev vůle odvolat, dojde-li odvolání druhé straně nejpozději současně s původním projevem vůle.“ - **oferta, akceptace**
- **§ 573 OZ:** „Má se za to, že došlá zásilka odeslaná s využitím provozovatele poštovních služeb došla třetí pracovní den po odeslání, byla-li však odeslána na adresu v jiném státu, pak patnáctý pracovní den po odeslání.“ – **domněnka doby dojití**

Neplatnost právních jednání

- **zásada:** na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné (při jeho výkladu)
- má-li neplatné právní jednání náležitosti jiného právního jednání, které je platné, platí toto jiné právní jednání, pokud je z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednajících osoby
- **§ 578 OZ:** *„Chyby v psaní nebo v počtech nejsou právnímu jednání na újmu, je-li jeho význam nepochybný.“*

Neplatnost právních jednání

- způsobil-li někdo neplatnost právního jednání:
 - **nemá právo namítnout neplatnost**, nebo uplatnit z neplatného právního jednání pro sebe výhodu (tzv. námitka neplatnosti)
 - **nahradí škodu z toho vzniklou** straně, která o neplatnosti nevěděla

Neplatnost právních jednání

Důvody neplatnosti:

- rozpor s **dobrými mravy**
- rozpor se **zákonem** tam, kde to smysl a účel zákona vyžaduje
- **nemožnost plnění** (tzv. počáteční nemožnost) – např. modré z nebe
- právní jednání činí osoba, která **není plně svéprávná** a k právnímu jednání není způsobilá
- právní jednání **jednající v duševní poruše**, která ji činí neschopnou právně jednat
- **nedostatek formy** – je možné dodatečně zhojit
- **omyl**

Omyl

Neplatné je právní jednání:

- jednal-li někdo v omylu o **rozhodující okolnosti** a byl-li v omyl uveden druhou stranou

O neplatnost se nejedná:

- jednal-li někdo v omylu o **vedlejší okolnosti**, kterou ani strany neprohlásily za rozhodující – **platné právní jednání + přiměřená náhrada škody**

Neplatné je právní jednání:

- omyl vyvolaný **lstí** – i když se týká vedlejší okolnosti

Následky neplatnosti

- ustanovení § 586 a násl. OZ

- následky:

- relativní neplatnost
- absolutní neplatnost
- relativní neúčinnost

Následky neplatnosti

Relativní neplatnost

- nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost, považuje se za platné
- oprávněná osoba – je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku jen tato osoba
- kdo byl k právnímu jednání **přinucen hrozbou tělesného nebo duševního násilí** vyvolávající vzhledem k významu a pravděpodobnosti hrozícího nebezpečí i k osobním vlastnostem toho, jemuž bylo vyhrožováno, jeho **důvodnou obavu**, má právo **namítnout neplatnost** právního jednání
- kdo přivedl jiného k právnímu jednání **hrozbou nebo lstí**, nahradí vždy újmu z toho vzniklou

Následky neplatnosti

Absolutní neplatnost

- **soud** přihlédne i **bez návrhu** k neplatnosti takového právního jednání, které:
 - se zjevně příčí dobrým mravům
 - odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek
 - zavazuje k plnění nemožnému od počátku
- platí **preference relativní neplatnosti** před absolutní neplatností

Následky neplatnosti

Relativní neúčinnost

- zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka **není vůči věřiteli právně účinné**
- neúčinnost právního jednání dlužníka se zakládá **rozhodnutím soudu** o žalobě věřitele, kterou bylo odporováno právní jednání dlužníka (tzv. odpůrčí žaloba)

Děkuji za pozornost!

Kontakt: Stefan.Rehak@mvso.cz

Konzultace: po předchozí domluvě